

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/93/2024
Identifikačné číslo spisu:	6121282656
Dátum vydania rozhodnutia:	30.10.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Nora Halmová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:6121282656.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu CONSULTORIO s. r. o., Bratislava, Na Hrebienku 5433/40, IČO: 46 298 827, zastúpeného advokátskou kanceláriou LEGAL CARTEL s. r. o., Bratislava, Na Hrebienku 5433/40, IČO: 36 677 175, proti žalovanému Q. V., narodenému XX. Q. XXXX, O., J. XXX/X, zastúpenému advokátom JUDr. Michalom Magdolenom, Nitra, Farská 50, o zaplatenie 130.000 eur s príslušenstvom, (pôvodne vedenom na Okresnom súde Bratislava IV) súčasne na Mestskom súde Bratislava IV, pod sp. zn. 22C/44/2021, o dovolaní žalovaného proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 18. augusta 2023, č. k. 16Co/95/2023-212, takto

rozhodol:

Dovolanie odmieta.

Žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania p r i z n á v a.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava IV (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo 6. apríla 2022 č. k. 22C/44/2021-156, zastavil konanie v časti istiny 11.500 eur (výrok I.), žalovaného zaviazal zaplatiť žalobcovi sumu 118.500 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 130.000 eur od 1. apríla 2018 do 2. decembra 2021, zo sumy 126.000 eur od 3. decembra 2021 do 31. januára 2022, zo sumy 123.500 eur od 1. februára 2022 do 15. februára 2022, zo sumy 121.000 eur od 16. februára 2022 do 15. marca 2022 a zo sumy 118.500 eur od 16. marca 2022 do zaplatenia (výrok II.), žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania voči žalovanému v rozsahu 100 % (výrok III.) s tým, že o výške náhrady trov konania súd rozhodne samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku (výrok IV.).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) uznesením z 18. augusta 2023 č. k. 16Co/95/2023-212 odvolacie konanie zastavil a žalobcovi priznal proti žalovanému plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Z údajov uverejnených v Obchodnom vestníku odvolací súd zistil, že uznesením Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 32OdK/7/2023, zo dňa 9. mája 2023, uverejneným dňa 16. mája 2023 v Obchodnom vestníku č. 92/2023, bol vyhlásený konkurz na majetok žalovaného, ustanovený správca konkurznej podstaty a žalovaný ako dlžník bol zbavený všetkých dlhov,

ktoré môžu byť uspokojené iba v konkurze alebo splátkovým kalendárom a to v rozsahu, v akom nebudú uspokojené v konkurze. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že procesnoprávnym účinkom vyhlásenia konkurzu podľa štvrtej časti zákona č. 7/2005 Z. z. je povinnosť súdu bez zbytočného odkladu zastaviť konania uvedené v § 167e ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z. Žalobca si žalobným návrhom uplatnil voči žalovanému pohľadávku, ktorá vznikla pred rozhodujúcim dňom [§ 166a ods. 1 písm. a) zákona č. 7/2005 Z. z.] a príslušenstvo spočívajúce v úrokoch z omeškania, ktoré sa však považujú v dôsledku vyhlásenia konkurzu za nevymáhateľné (§ 166b zákona č. 7/2005 Z. z.), pričom žalovaný bol zároveň zbavený všetkých dlhov, ktoré vznikli pred kalendárnym mesiacom, v ktorom bol konkurz vyhlásený. Vzhľadom na to, že zverejnením rozhodnutia v Obchodnom vestníku o vyhlásení konkurzu na majetok žalovaného nastali účinky vyhláseného konkurzu a súčasne účinky rozhodnutia o oddĺžení, pričom žalobca si v tomto konaní uplatňuje pohľadávku, ktorá môže byť uspokojená iba v konkurze na majetok žalovaného, boli dané zákonné predpoklady na zastavenie odvolacieho konania. Odvolací súd považoval za potrebné uviesť, že dôvod na zrušenie napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie nebol daný, nakoľko v čase jeho vydania nebol ešte konkurz na majetok žalovaného vyhlásený. Konanie pred súdom prvej inštancie teda nebolo postihnuté vadou, ktorá sa týka procesných podmienok, na ktorú by v zmysle § 380 ods. 2 CSP bolo potrebné prihladiť, aj keby nebola v odvolaní vytýkaná. Odvolací súd dodal, že v zmysle § 167e ods. 3 zákona č. 7/2005 Z. z. v prípade, ak by bol dodatočne konkurz zrušený z dôvodu, že by neboli predpoklady pre vedenie konkurzu, na zastavenie odvolacieho konania sa neprihliada, teda zastavenie odvolacieho konania nebude brániť rozhodnutiu o odvolaní žalovaného. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 256 ods. 1 CSP a § 262 ods. 1 CSP tak, že žalobcovi priznal proti žalovanému plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania, nakoľko to bol žalovaný, ktorý podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu procesne zaviniť zastavenie odvolacieho konania v dôsledku vyhlásenia konkurzu na jeho majetok.

3. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, v časti výroku II. uznesenia Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 16Co/95/2023, ktoré odôvodnil poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) CSP. S postupom a právnym názorom odvolacieho súdu v časti výroku o náhrade trov konania sa dovolateľ nestotožnil a zároveň ho označil za nepreskúmateľný. Nepreskúmateľnosť uznesenia odvolacieho súdu vo výroku o náhrade trov konania založená na nedostatku jeho riadneho odôvodnenia je takým nesprávnym procesným postupom, ktorý je spôsobilý znemožniť sporovej strane, aby uplatňovala svoje procesné práva v takej miere, že to má za následok porušenie práva na spravodlivý proces. Konajúci súd nekriticky a výhradne všeobecne konštatoval, že žalovaný podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu procesne zaviniť zastavenie odvolacieho konania. Odvolací súd neprezentoval žiadnu úvahu, na základe ktorej prišiel k predmetnému záveru. Odvolací súd sa nijako nevysporiadal s alternatívou, že žiadnej zo strán sporu nemožno pričítať procesné zavinenie na zastavení konania, z čoho dôsledku žiadnej zo strán sporu nárok na náhradu trov konania nemožno priznať, i keď je tento názor v súvislosti so zastavením konania v dôsledku vyhlásenia konkurzu v justičnej praxi dominantným. V zásade platí, že v prípade ak bol na majetok žalovaného vyhlásený konkurz, nemožno pričítať zavinenie za zastavenie civilného súdneho konania žiadnej zo strán sporu. Jedná sa o okolnosť, ktorá nastala bez toho, že by niektorá zo strán vyvinula procesnú aktivitu v civilnom sporovom konaní, ktorá viedla k zastaveniu konania. Ustanovenie § 256 CSP sú z uvedeného dôvodu nepoužiteľné. Odvolací súd navyše rozhodol o zastavení konania a nároku na náhradu trov odvolacieho konania bez toho, aby mal žalovaný ako strana možnosť sa k nároku na náhradu trov konania akokoľvek vyjadriť, preto nemohol žalovaný uplatňovať svoje procesné práva a uviesť argumentáciu k tomuto rozhodnutiu. Je v rozpore so samotným účelom osobného bankrotu, aby bol úpadca na jednej strane oddĺžením zbavený dlhu a zároveň súd v konaní, ktoré musí v dôsledku vyhlásenia konkurzu ex offio zastaviť, vytvoril úpadcovi nový dlh v podobe trov viaznucich k dlhu, ktorý bol úpadcovi v rámci konkurzu odpustený. Navrhol, aby dovolací súd rozsudok krajského súdu v časti, ktorou žalobcovi priznáva proti žalovanému plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Žiadal, aby bol žalobca zaviazaný na náhradu trov dovolacieho konania vo výške 100 %.

4. Žalobca sa k podanému dovolaniu vyjadril a navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalovaného proti uzneseniu krajského súdu zamietol a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší soud Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Základným (a spoločným) znakom všetkých rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 420 CSP je to, že ide buď o rozhodnutie vo veci samej alebo o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. V prípade, že dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 CSP, dovolací súd skúma primárne, či ide o rozhodnutie v ňom uvedené; k preskúmaniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľa o existencii procesnej vady konania v zmysle § 420 písm. a) až f) CSP pristupuje dovolací súd len vtedy, ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu uvedenému v tomto ustanovení. Ak je dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré nie je rozhodnutím vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, je z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. a) až f) CSP irelevantné, či k dovolateľom namietanej procesnej vade došlo alebo nedošlo.

8. Prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o náhrade trov konania pre existenciu vady v zmysle § 420 písm. f) CSP, konštatoval aj dovolací súd vo viacerých rozhodnutiach (4Cdo/155/2020, 2Cdo/89/2020, 9Cdo/68/2021).

9. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

11. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú: a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

12. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých

případoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

13. Predmetom dovolacieho prieskumu je napádané rozhodnutie odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov odvolacieho konania. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou civilného sporového konania, a ako také spadá pod čl. 46 ods. 1 ústavy (ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, ďalej len „ústava“), prostredníctvom ktorého sa zaručuje každému základné právo na súdnu ochranu. Všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo strany sporu na súdnu ochranu. Či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy), určuje zákonná úprava náhrady trov konania obsiahnutá v procesnom predpise, ktorú treba vykladať v súlade s vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu. Obsahom práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je ratio materiae aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins proti Spojenému kráľovstvu z 23. septembra 1997).

14. Za rozhodnutie, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí, možno považovať rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, preto je preskúmateľné v dovolacom konaní v zmysle § 420 CSP (I. ÚS 387/2019, I. ÚS 275/2018).

15. V sporovom konaní je rozhodovanie o trovách konania založené na zásade úspechu v spore vyplývajúcej z § 255 CSP, ktorá sa uplatní tak, že neúspešná strana sporu je povinná nahradiť v spore úspešnej strane trovy konania, ktoré jej vznikli. Uvedená zásada je doplnená zásadou zodpovednosti za zavinenie vyplývajúca z § 256 ods. 1 CSP. Uvedená zásada znamená, že trovy je povinná nahradiť tá zo strán, ktorá zaviniła, že vznikli.

16. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) v náleze sp. zn. IV. ÚS 480/2018 k ústavno-konformnej interpretácii ustanovenia § 256 ods. 1 CSP vyslovil, že ak má byť rozhodnuté podľa § 256 ods. 1 Civilného sporového poriadku treba mať na pamäti, že nárok na náhradu trov konania je nárokom, ktorý má oporu v ustanoveniach práva procesného a nie práva hmotného. Preto tiež o otázke, či strana sporu zaviniła, že konanie bolo zastavené, možno uvažovať len z hľadiska procesného; dôvodnosť žaloby súd nemá skúmať z hľadiska hmotného práva. Rozhodnutie o trovách konania však nemá byť výsledkom mechanického posudzovania zavinenia či úspechu v procese, ale celkovým zhodnotením okolností prípadu.

17. V súdnej veci z obsahu spisu vyplýva, že odvolací súd podľa § 167e ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z. konanie zastavil, nakoľko žalobca si žalobným návrhom uplatnil voči dovolateľovi pohľadávku, ktorá vznikla pred rozhodujúcim dňom [§ 166a ods. 1 písm. a) zákona č. 7/2005 Z. z.] a príslušenstvo spočívajúce v úrokoch z omeškania, ktoré sa však považujú v dôsledku vyhlásenia konkurzu za nevymáhateľné (§ 166b zákona č. 7/2005 Z. z.), pričom dovolateľ bol zároveň zbavený všetkých dlhov, ktoré vznikli pred kalendárnym mesiacom, v ktorom bol konkurz vyhlásený. Vzhľadom na to, že zverejnením rozhodnutia v Obchodnom vestníku o vyhlásení konkurzu na majetok žalovaného nastali účinky vyhláseného konkurzu a súčasne účinky rozhodnutia o oddlžení, pričom žalobca si v tomto konaní uplatňuje pohľadávku, ktorá môže byť uspokojená iba v konkurze na majetok žalovaného, boli dané zákonné predpoklady na zastavenie odvolacieho konania.

18. Dovolací súd má na základe uvedeného za to, že odvolací súd nepostupoval spôsobom, ktorým by porušil právo dovolateľa na spravodlivý proces. Žalovaný podal návrh na vyhlásenie konkurzu po tom,

čo podal odvolanie proti rozsudku Okresného súd Bratislava IV sp. zn. 22C/44/2021 zo 6. apríla 2022, doručené súdu dňa 23. mája 2022. Uznesením Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 32OdK/7/2023, zo dňa 9. mája 2023, uverejneným dňa 16. mája 2023 v Obchodnom vestníku č. 92/2023, bol vyhlásený konkurz na majetok žalovaného. Ak žalovaný inicioval návrh na vyhlásenie konkurzu, pričom bol zastúpený Centrom právnej pomoci, vedel o procesných následkoch vyhlásenia konkurzu ergo žalovaný musel už pri podaní návrhu na vyhlásenie konkurzu vedieť, že odvolaciemu súdu nebude ostávať nič iné než konanie v právnej veci zastaviť. Žalovaný inicioval konanie o oddĺžení, pričom k vyhláseniu konkurzu aj došlo, spôsobil tým procesný následok vo forme zastavenia sporového konania, v ktorom si žalobca uplatňuje voči nemu pohľadávka, ktorá môže byť uspokojená v konkurze.

19. Žalovanému nebránilo v tom, aby o vyhlásení konkurzu na svoj majetok informoval konajúci súd iniciatívne sám, čím sa mohol vyhnúť vzniku zbytočných trov, čo neurobil. K zastaveniu konania v právnej veci uznesením došlo až po tom, čo sa žalobca vyjadril k odvolaniu žalovaného vyjadrením z 19. júla 2023. Žalobcovi v odvolacom konaní tak preukázateľne vznikli trovy a preto odvolací súd rozhodol správne, keď uviedol, že žalobcovi priznal proti žalovanému plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania, nakoľko to bol žalovaný, ktorý podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu procesne zaviniť zastavenie odvolacieho konania v dôsledku vyhlásenia konkurzu na jeho majetok.

20. Aplikácia ustanovenia § 257 CSP pri rozhodovaní o náhrade trov konania prichádza do úvahy v prípadoch, keď sice sú naplnené všetky predpoklady na priznanie náhrady trov konania podľa § 255a nasl. CSP, súd však dôjde k záveru, že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré náhradu trov celkom alebo sčasti neprizná. Musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený.

21. Dovolací súd s poukazom na vyššie uvedené preto dospel k záveru, že procesný postup odvolacieho súdu, ktorý konal v zmysle ustanovení a zásad Civilného sporového poriadku nemožno považovať za porušenie práva na spravodlivý proces. Napadnuté rozhodnutie sa nevymyká nielen zo zákonného, ale ani z ústavnoprávneho rámca. Uvedeným postupom preto nedošlo k založeniu namietanej vady podľa § 420 písm. f) CSP.

22. Dovolací súd v kontexte uvedených dôvodov uzatvára, že podané dovolanie, v ktorom dovolateľ namieta vadu zmätočnosti konania podľa § 420 písm. f) CSP, odmietol dovolanie v súlade s § 447 písm. c) CSP, lebo smeruje proti rozhodnutiu proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

23. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.